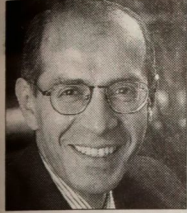

2. Batılılaşma ve parçalanın tarihsel blok

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Batı'yla olan ilişkilerde devletin yaşadığı sıkıntı ya da gerilim, önümüzdeki dönemde ciddi açılımlara gebe. Açılım dediğim şey Türkiye'de, birinci Batılılaşma dönemi ya da 'tarihsel Batılılaşma' şeklinde tanımlanabilecek süreci başlatan 'tarihsel blok'taki kopmalar olacaktır. Çünkü, 2. Batılılaşma evresi Türkiye'den tarihsel yaklaşımın dışında birtakım adımlar atmasını istiyor. Türkiye ise, Batı'yı hâlâ bilinen zihniyetin içinden bakarak kabul ediyor. Bu, tartışma götürmeyen, neredeyse herkesin üzerinde uzlaştığı bir modelle Batılılaşmaktır: Bilimin ve aklın öncülüğünü kabul etmek, ilerlemecilik düşüncesini hedef almak ve bunu devletin tasarlayacağı bir modernleşme metoduyla uygulamaya koymak...

Türkiye bu atılımı 'askeriyenin, mülkiyenin ve ilmiyenin' (aydınların) tarihsel ittifakıyla gerçekleştirmişti. Ama şimdi yollar ayrılıyor. Çünkü,

aydınlar ikinci Batılılaşma süreci dediğim şeyi yani sivilleşmeye, edemimerkeziyetçiliğe, çoğulculuğa, çokkültürlülüğe ve nihayet insan haklarına dayalı Batılılaşma anlayışını benimserken devlet, özellikle mülkiyesi ile, bunu kendisine bir tehdit olarak görmekte. Bu, devletin varlık nedenini ortadan kaldıracak bir süreç gibi algılanıyor. Halbuki, tersine tam da o noktada direnmek devleti ciddi bir hasarla karşı karşıya getirecektir. Gerçi bu geçişin sıkıntıları anlayışla karşılanabilir. Devlet, 2. Batılılaşma süreciyle kendi ideolojisinden vazgeçmeye itilmektedir. Buna da direnecektir. Fakat o anlayış yalnız aydınları yitirmekle değil, burjuvaziyle de arasına bir çelişkinin girmesiyle sonuçlanacaktır.

Burjuvazi de, tıpkı aydınlar gibi, tarihsel olarak devletle müttefik olmuştur. Her şeyden önce burjuvazi devletin içinden, onun olanakları ve iradesiyle doğmuştur. Bu, devletin karşısında oluşabilecek bir denge merkezinin daha baştan yok olması idi. Ne var ki, 1980'den bu yana durum değişmiştir. Burjuvazi bir yandan kendi ayakları üstünde duracak gücü kazanıp devletten uzaklaşmaya başlamış, bir yandan da küreselleşme gibi 'entegrasyon' modelleri etrafında

Batı'yla farklı düzlemlerde bütünleşmiştir. Dünyaya açılmak çabası içinde olan burjuvazi şimdi devletten 2. Batılılaşma sürecinin uygulanmasını istemektedir. O eksende de devleti değil, aydınları kendisine bağlaşıklık olarak seçmektedir.

Bu, çok önemli bir gelişmedir. Çünkü, böylelikle burjuvazi, belki de ilk kez, Türkiye'de tarihsel işlevini üstlenecektir. Batı'nın siyasal tarihini doğuran burjuvazi burada da ağırlığını siyaset alanına koyduğunda besbelli ki, daha sivil, daha liberal bir anlayışın yerleşmesine önyak olacaktır. Bu, tarihsel bir gerçektir. Burjuvazi, yalnızca tarihin devrimci sınıflarından birisi değil aynı zamanda liberalizmin de itici gücüdür. Kaldı ki, şu sıralar böyle bir oluşumu destekleyecek bir evrensel irade de söz konusudur. Mevcut tıkanıklığı aşmak için, sivil blokun (aydınlar ve burjuvazi) bugünkü Türkiye'nin siyasal dağınıklığını doğru algılaması ve ona ağırlığını koyması geriye kalan tek şarttır.

Türkiye'de aydınlar önlerine koyulmuş birçok sınavı geçmiş, kendisini kanıtlamıştır. Sıra burjuvazide demek, hele dünyanın beklentisi de bu iken, herhalde çok şey istemek değildir.